

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ความสำคัญของภาคการท่องเที่ยวถูกระบุไว้อย่างชัดเจนใน “ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)” ในยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันซึ่งมีเป้าหมายให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน พร้อมทั้งเป็นประเทศที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น ทั้งนี้การสร้างควมหลากหลายด้านการท่องเที่ยวสามารถผลักดันให้ประเทศไทยสามารถบรรลุเป้าหมาย ดังกล่าวได้ด้วย 1) รักษาการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลกที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทุกระดับและเพิ่มสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสูง 2) มุ่งพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยวและธุรกิจการท่องเที่ยวให้มีมูลค่าสูงเพิ่มมากยิ่งขึ้นด้วยอัตลักษณ์และวัฒนธรรมไทย และ 3) การใช้ประโยชน์จากข้อมูลและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างสรรค์คุณค่าทางเศรษฐกิจและความหลากหลายของ การท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับแนวโน้มของตลาดยุคใหม่ นอกจากนี้ยังถูกกล่าวถึงในแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) พร้อมทั้งแผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์ COVID-19 พ.ศ. 2564 – 2565 ในอนาคต การท่องเที่ยวยังมีความสำคัญอย่างต่อเนื่อง โดยอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถูกบรรจุไว้ในแผนพัฒนาท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 –2564) โดยสาระสำคัญ คือพลิกโฉมนำประเทศไปสู่ “เศรษฐกิจสร้างคุณค่า สังคมเดินหน้าอย่างยั่งยืน” (สำนักประสานงานการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์, 2564 : 6) ซึ่งรายละเอียดของการท่องเที่ยวไทยในอนาคตที่ร่างกรอบแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 13 กล่าวคือ

ภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อุปทานส่วนเกินของธุรกิจท่องเที่ยวอาจก่อให้เกิดการแข่งขันด้านราคาที่รุนแรงยิ่งขึ้น ดังนั้น การสร้างความหลากหลายของบริการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ นอกจากจะเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ กับสินค้าและบริการแล้ว ยังควรให้ความสำคัญกับมิติของการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมและบริการอื่น ๆ ด้วย เพื่อดึงดูดและสร้างความเต็มใจในการที่จะใช้เวลาในการเดินทางท่องเที่ยวและเพิ่มระยะเวลาพัก (Length of Stay) ของนักท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มขึ้นและอาจจะช่วยลดปัญหาการแข่งขันด้านราคาได้อีกทางหนึ่ง ทั้งนี้รูปแบบของบริการการท่องเที่ยวที่ยุทธศาสตร์ชาติให้ความสำคัญ ประกอบด้วย การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และวัฒนธรรม ท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงามและแพทย์แผนไทย ท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ และท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564 : 21) จากข้อมูลข้างต้น พบว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ให้ความสำคัญกับทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายของประเทศ เพื่อใช้พลิกโฉมประเทศ หนึ่งในนั้นคือ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้น การท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิต ประวัติศาสตร์ และเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งผู้มาเยือนจะได้สัมผัส กับประสบการณ์แปลกใหม่ ร่วมกับเจ้าของชุมชน ก่อให้เกิดการ

สร้างคุณค่าให้กับชุมชน (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท., 2561)

และหากพูดถึงประเทศไทยที่มีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายไว้รองรับนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชนและเอกลักษณ์สถานที่ โดยนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ เพื่อสร้างประสบการณ์ตรง ร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรม หนึ่งในนั้นคือ ชุมชนตำบลบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี ซึ่งเป็นชุมชนที่มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น ศูนย์ศิลป์เสื่อบางสระเก้า วัดบางสระเก้า ตลาดสี่มุมเมรุ ศูนย์การเรียนรู้บ้านปลาธนาคารปู นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่สามารถมอบประสบการณ์แปลกใหม่ให้กับนักท่องเที่ยวได้สัมผัสอีกด้วย เช่น การเรียนรู้เกี่ยวกับชันโรง การทดลองทอเสื่อกก การนั่งชาเลี้ยงชมทัศนียภาพของชุมชน การทำของที่ระลึกจากเส้นกกบางสระเก้า การทำประมงขนาดเล็ก การทำน้ำปลาตราปลา 9 ตัว การทำกุ่มแห้งบางสระเก้า การทำกะปิบางสระเก้า ซึ่งทุกๆกิจกรรมเมื่อทำเสร็จแล้ว นักท่องเที่ยวสามารถซื้อเป็นของฝากได้ จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของตำบลบางสระเก้ามีหลากหลาย และเพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว เหมาะแก่การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวชม หากแต่การจัดการการท่องเที่ยวที่ดีนั้นต้องได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของตำบลบางสระเก้าให้ยั่งยืนต่อไป (องค์การบริหารส่วนตำบลบางสระเก้า, 2565) ดังนั้น นักวิจัยจึงศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตำบลบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตำบลบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี และเพื่อให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยวยังชุมชนตำบลบางสระเก้าได้ตลอดทั้งปี โดยผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในตำบลบางสระเก้า

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการท่องเที่ยว ตำบลบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว ตำบลบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพทางการตลาดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตำบลบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี
4. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตำบลบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ชุมชนตำบลบางสระเก้าได้ทราบข้อเท็จจริงขององค์ประกอบทางการท่องเที่ยว ตำบลบางสระเก้า
2. องค์ประกอบทางการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลบางสระเก้าได้รับการอนุรักษ์ จัดเก็บ ไม่ให้สูญหาย ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์องค์การบริหารส่วนตำบล เอกสารคู่มือท่องเที่ยวบางสระเก้า
3. ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตำบลบางสระเก้าได้รับการพัฒนา และเป็นที่รู้จักผ่านกระบวนการทางการตลาดท่องเที่ยว
4. ชุมชนตำบลบางสระเก้าได้เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตำบลบางสระเก้า
5. ชุมชนตำบลบางสระเก้าได้กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ของตำบลบางสระเก้า ในการรองรับนักท่องเที่ยว

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร/กลุ่มตัวอย่าง
  - 1.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน และหน่วยงานภาครัฐ โดยผู้วิจัยได้กำหนดการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากเป็นผู้ที่ดูแลเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของตำบลบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรีโดยตรง จำนวน 10 คน
  - 1.2 การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว จังหวัดจันทบุรี จำนวน 993,764 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) โดยผู้วิจัยได้กำหนดการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยขนาดของตัวอย่างได้มาจากการกำหนดตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณทาร์โอยามาเน่ (Taro Yamane) กำหนดค่าความคาดเคลื่อนที่ .05 จำนวน 400 คน
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา
  - 2.1 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว ตำบลบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี
  - 2.2 การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว ตำบลบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี
  - 2.3 การพัฒนาศักยภาพทางการตลาดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตำบลบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี
  - 2.4 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตำบลบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี
3. ขอบเขตด้านเวลา
  - 1 ปี
4. ขอบเขตด้านพื้นที่
  - ชุมชนตำบลบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี

นิยามศัพท์เฉพาะ

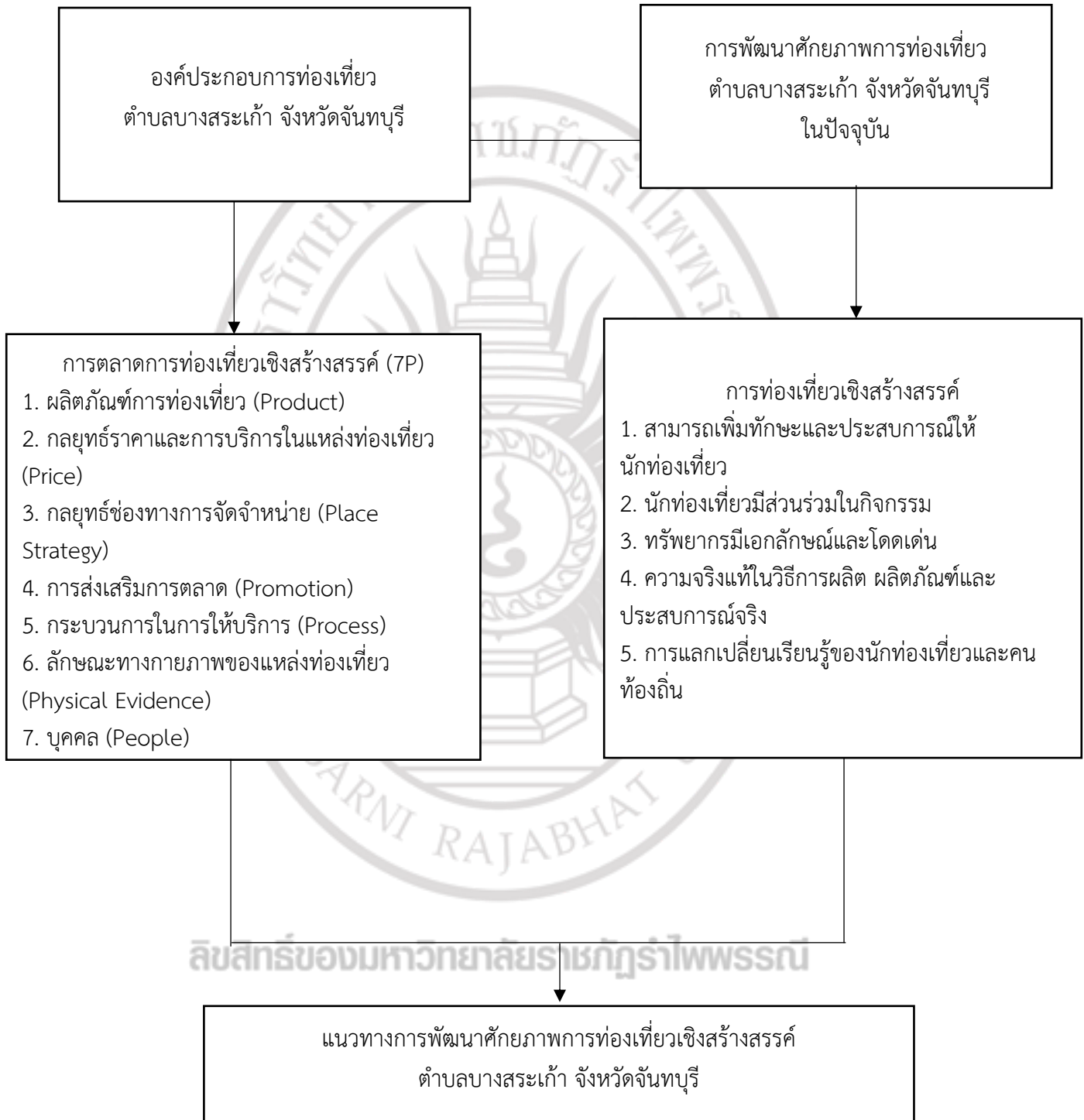
1. การพัฒนา (Development) หมายถึง กระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยการ จัดสรรทรัพยากรของสังคม เพื่อการเปลี่ยนแปลงในการที่จะบรรลุเป้าหมายที่สังคมนั้นได้เลือกสรร แล้ว ด้วยการควบคุมอัตราการเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพของชุมชนตำบลบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี

2. การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative tourism) หมายถึง การเดินทางที่มุ่งไปสู่ความ ผูกพันและประสบการณ์จริงแท้ที่เกิดจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ศิลปะมรดกทางวัฒนธรรม หรือคุณลักษณะพิเศษของพื้นที่นั้น และนำมาซึ่งความเชื่อมโยงผู้คนซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่และเป็น ผู้รังสรรค์วัฒนธรรมที่มีชีวิตของชุมชนตำบลบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี

3. ตำบลบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี (Bang Sa Kao Subdistrict, Chanthaburi Province) หมายถึง ตำบลที่เป็นที่ตั้งของ 5 ชุมชน ได้แก่ บ้านเนิน บ้านกลาง บ้านเนินกลาง บ้านกองหิน และ บ้านแฉวนา ซึ่งเป็นชุมชนที่มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชุมชนโดย ผ่านทรัพยากรทางการท่องเที่ยว เช่น การปลูกกอก การทอเสื่อบางสระเก้า มะพร้าวน้ำหอม ตลาดสี่มุมเมรุ วัดบางสระเก้า การทำเหละ แส้ไล่แมลงวัน ป่าโกงกาง และแก่งเปิดกะลามะพร้าวอ่อน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวความคิดในงานวิจัย